

А. В., & Ямковий, О. Ю. (2023). Система розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в умовах пандемії, воєнного та повоєнного часу (О. А. Тітова, ред.). ІПО НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738694/>

Radkevych, V., Pryhodii, M., Kruchek, V., Voronina-Pryhodii, D., & Kravets, S. (2023). Standardisation of vocational teacher training in Ukraine. *Professional Pedagogics*, 1(26), 94–102. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.94-102>

— 90 —

УДК 371.2:004.9

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВИПУСКНИКІВ МИСТЕЦЬКИХ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Роман Стеф'юк,

кандидат мистецтвознавства, доцент,
директор Фахового коледжу
Косівського державного інституту
декоративного мистецтва,
<https://orcid.org/0000-0002-1663-2657>
e-mail: romanstefyuk@gmail.com

Оксана Кондратюк,

викладач-методист, циклова комісія
художнього ткацтва Фахового коледжу
Косівського державного інституту
декоративного мистецтва,
<https://orcid.org/0009-0009-3441-7297>
e-mail: arttextile@gmail.com

Анотація. У статті розглянуто актуальні проблеми використання інноваційних технологій в освітньому процесі студентів мистецьких закладів фахової передвищої освіти. Визначено основні завдання реалізації конкурентноспроможного фахівця на ринку праці,

відповідаючи потребам глобалізованого сучасного середовища та враховуючи, при цьому, володіння необхідними навиками, зокрема соціальними компетентностями.

Ключові слова: інноваційні технології, професійні компетентності, ринок праці, фахівець, особистість, глобалізоване середовище.

THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCES OF GRADUATES OF ARTISTIC INSTITUTIONS OF PROFESSIONAL HIGHER EDUCATION

Roman Stefiuk,

*Candidate of Art Studies, Associate Professor Director of
Professional College of Kosiv State Institute of Decorative Art*

Oksana Kondratyuk,

*Teacher-Methodologist, Artistic Textile Department
Professional College of Kosiv State Institute of Decorative Art*

Abstract. The article deals with the actual issues of using innovative technologies in the educational process of students in artistic implementing professional pre-higher education institutions. The main tasks of a competitive specialist in the labor market are defined, meeting the needs of the globalized modern environment while taking into account the possession of required skills, including social competencies.

Keywords: innovative technologies, professional competencies, labor market, specialist, personality, globalized environment.

Сьогодні, у час повномасштабної агресії, культурної глобалізації, уніфікації цінностей (цінності, за визначенням спеціалістів із національної безпеки, у сучасному світі є найстабільнішим елементом соціальної системи), у період нестримного розвитку науки, активного інтегрування в життя новітніх інформаційних технологій вимагає від нас нового підходу до освітньої діяльності, створення нових програм і умов для формування професійного митця. Соціальні вимоги до якісної освітньої діяльності передбачають підвищення професійної компетентності викладача, його готовності й здатності здійснювати

свою діяльність на якісно новому освітньо-творчому рівні (Radkevych et al., 2023). Переорієнтація сучасної педагогіки на людину і її розвиток, будучи найважливішим завданням сьогодення, стає важливим осередком оновлення та розвитку системи освіти, у центрі якої – студент як найвища її цінність.

Інноваційні технології – це не тільки про застосування комп’ютерних технологій на навчальних заняттях. Інноваційна освіта стосується не лише впровадження новацій – розробок нового змісту, нових педагогічних технологій, а й процесу всебічного реформування освіти, якісних змін у способі діяльності особи, стилі її життя (Щекатунова, 2013). Це питання про зміну парадигми, самого підходу до процесу навчання. Зміни потрібні тоді, коли виникають проблеми. Чи є у нас проблеми? Безумовно. Сучасну кризу в суспільстві та в освітньому просторі, як показує практика, не подолати лише розвитком високотехнологічних інновацій. Ми зіштовхнулись із широким спектром проблем, головною з яких є фактична неможливість реалізації випускників повною мірою на українському ринку праці, у глобалізованому сучасному просторі (на жаль, в Україні такий моніторинг зайнятості випускників відсутній). Із цими проблемами зіштовхнулася освіта загалом, тому що світ стрімко змінюється, а форма навчання (у своїй сутності) не встигає за карколомною швидкістю навколишнього буття.

Мета дослідження – проаналізувати вплив традиційної системи освіти на формування конкурентоздатних випускників мистецьких закладів освіти, визначити проблеми реалізації їх на сучасному ринку праці.

Якщо раніше пріоритетом освіти були знання, якими молода людина протягом усього життя могла користуватися, то сьогодні метою освіти є формування психологічних і особистісних рис. Отже, з фокусу отримання знань мета навчання переноситься на формування нової особистості в кожній людині. Яка людина потрібна в сучасному світі, якими здатностями вона має володіти? Із великим бажанням пізнавати все нове, готова до змін, незалежна, цілеспрямована, відповідальна, уміє працювати в команді, соціально адаптована, не боїться ризиків і, безумовно, дуже любить свій фах.

Проблема системи освіти в тому, що ми знаходимося в конфлікті зі зовнішнім середовищем. Світ за вікном динамічний, досить агресивний, він швидко вступив в інноваційний тип прогресу, який характеризується миттєвою змінюваністю знань, ідей, технологій. З

іншого боку – достатньо бідна система освіти та ще й із консерваторськими принципами і настроями. Слід усвідомити, що навчаючи студентів до життя в суспільстві, якого ще не існує, готуємо їх до гнучкості імпровізацій, щоб вони легко та майстерно адаптувалися у мінливих швидкоплинних життєвих хвилях.

Традиційна освіта здійснює негативний вплив: дитина потрапляє в жорстку систему освіти, розуміє, що важливо не виділятися своєю унікальною природою та індивідуальним мисленням, а підпорядковуватися правилам і виконувати чіткі інструкції, часто формальні. Фактично готуємо виконавця системи, яка його не береже. Ми повинні формувати у здобувачів освіти відвагу до нових пошуків, відкриваючи креативні ходи сьогодення.

Поряд з оволодінням базовими знаннями особливої актуальності набуває завдання – навчити студента вчитися, набувати вмінь і навичок, робити це впродовж життя. Адже сьогодні людина розумна (*Homo sapiens*) – це людина, яка навчається. І найважливіша функція – це навчити студента впроваджувати отримані знання у своїй практичній діяльності. Маємо готувати інноваційну людину з інноваційною культурою, мисленням і здатністю до інноваційного типу діяльності. Це важливо передбачати в освітніх програмах, навчальних планах, методиках освітнього процесу. За такою схемою дій у студента формуються навички ефективно працювати в команді, брати на себе відповідальність, бути готовим до непередбаченого, працювати з фокусом на досягнення мети не боячись нових експериментів. Молодим людям потрібен досвід різних варіацій, нових доріг, пізнати спектр існуючих можливостей, а не одну, перевірену стару колію (Кремень, 2013).

Як зазначає В. Г. Кремень: «Людина ХХІ століття – це людина, яка постійно вчиться, для якої отримання знань стає сутнісною рисою способу життя» (Кремень, 2013, с. 7). Спроекуємо це на себе. Як ми вчимося протягом життя? Перше, це корпоративне навчання (методичні об'єднання і курси підвищення кваліфікації). Друге – навчання дистанційне (курси онлайн, вебінари, тренінги тощо), і третє – це самоосвіта. У нас виникають проблеми такі, як і в наших студентів: труднощі з мотивацією і концентрацією уваги. До речі, сьогодні спостерігаємо глибоку кризу розпорошення уваги в суспільстві в цілому, це вже системна проблема, яка вимагає системного рішення. Нинішня криза – антропогенна, і тільки люди можуть її викоренити.

Для прикладу, кілька років тому, запровадили дистанційну онлайн-освіту Coursera. Це платформа вищої освіти, де вчені з Гарварду висвітлювали безкоштовні лекції. Світ мав застереження, що навчання перейде в онлайн-форму, але пізніше оприлюднили статистику, що 90% відвідувачів цього сайту – це саме студенти Гарварду, які не встигли прослухати лекцію наживо (Міністерство освіти і науки України, n.d.).

Це означає, що самоосвіта можлива тільки при наявності певної бази знань і особистого бажання вчитись. Google знає більше, ніж учитель. Щоб заохотити студента, учитель повинен бути готовим відкриватися до нових пошуків. Мотивувати до навчання може тільки людина, яка сама є прикладом самоосвіти. Кожен педагог повинен проживати все те, що пропонується студентам. Потрібно постійно працювати над собою, але ми до цього не готові зі своєю традиційною школою, або не так традиційною школою, як неготовністю до змін. Потрібно усвідомити, що світ настільки швидко розвивається і змінюється, що «змете» традиційні підходи через відсутність на них попиту.

Найсильніша мотивація для студента – я буду це вміти і зможу цими фаховими навичками забезпечити собі успішне життя. За допомогою нових знань і вмінь людина покращує своє сьогодні.

Наше основне завдання – навчити студента, опираючись на народні традиції, відповідати вимогам сучасного дизайну. Від художника світ вимагає ідейності, креативності, сміливості.

Не потрібно ставити мету – виготовити зі студентом готовий продукт, на який у нього йде велика кількість часу, краще він освоїть різноманітні техніки, навіть у ролі спостерігача, ознайомиться з різноманітними матеріалами, які пропонує природа, поспілкується з викладачами, побуває в майстернях художників та майстрів декоративного мистецтва. Це сприяло б дружбі між студентами різних відділів, причому в здоровій робочій атмосфері, а не на дозвіллі. У такий спосіб у студента, окрім професійного хисту, формуються лідерські якості та особистісні навички – вміння працювати в колективі, розвивається ширше бачення художнього сприйняття та повноцінно розгортається світогляд. Адже творча професійність базується на загальноосвітньому досвіді.

Художник, дизайнер, учитель малювання, музейний працівник повинен бути комунікабельним, креативним, упевненим у собі. Тобто з двох митців більш успішним стане той, що розвиває свої соціальні

компетенції. Спілкування в наш час набуває пріоритетного значення. Замкнутому і нетовариському буде важко взаємодіяти зі світом, він буде відчувати себе чужим і емоційно невдоволеним. Звуження вузькою обізнаністю тільки свого конкретного фаху теж є елементом цією замкнутості.

Молодий художник повинен оволодіти різноманітним арсеналом мистецької палітри для того, щоб знайти себе в цьому світі. Наведемо приклад із життя видатного французького художника Жана Люрса. У першій половині ХХ ст. у Франції ініціюють масштабний проект із відродження шпалерного мистецтва, у конкурсі беруть участь відомі художники-живописці, але виграє Жан Люрса, який завдяки гранту в подальшому створює цикл гобеленів під назвою «Пісня світу», що є шедевром світового мистецтва. Він учився малярству, гравюрі, захоплювався керамікою, мозаїкою та ювелірним мистецтвом. Але в дитинстві мама навчила його ткати гобелени, і він для неї створював картони. Художник розумів специфіку ткання й художню мову шпалерного мистецтва, і саме ці знання дали йому змогу виграти конкурс створити щось нове, вивести класичні шпалери на шлях нового сприйняття. Можна також згадати творчість української художниці Олени Кульчицької, яка залишила художній спадок із різних видів мистецтва: живопису, графіки, сакрального живопису, килимарство, проектуванню меблів, виробів із бронзи та емалі. Мисткиня навчалася у Відні й така практика навчати різних ремесел існує давно.

Можливо, треба розглядати й такі версії, коли студент сам складає свій пріоритетний збір мистецьких дисциплін. Студентам було б цікавіше такій можливості, мати особистий набір бажаних практик. Технології вже змінили підходи освіти. Тому ми не можемо обговорювати: добре онлайн-освіта чи ні, вона вже втілюється в життя, і нам потрібно навчитися швидко і вправно впроваджувати її з усіма можливостями. Сучасна особливість нового покоління висуває додатково нові виклики для нашої освіти.

Відповідно до Концепції державної політики можна виокремити основні причини виховання та реалізації конкурентоспроможних фахівців на ринку праці. Ключова проблема є загальнонаціональною. Вона безпосередньо зачіпає інтереси здобувачів вищої/фахової передвищої освіти, а опосередковано – усе суспільство, яке не може розвиватися гармонійно без конкурентоспроможних фахівців – випускників закладів фахових коледжів. Варто зупинитися на основних проблемах:

– система державного фінансування стимулює заклади ФПО працювати насамперед на кількість студентів, а не на якість їхньої освіти;

– упродовж тривалого часу якість освіти не підтримувалась системами внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості, оскільки ці потреби були орієнтовані на формальні показники, а не на забезпечення процесів та потреб стейкхолдерів;

– заклади ФПО не в повній мірі враховують потреби роботодавців;

– випускники закладів ФПО (і ЗВО в тому числі) мають обмежений доступ до послуг освіти протягом життя за державний кошт. Провайдери таких послуг різних форм власності та типів організації не мають рівного доступу до державного фінансування своїх послуг.

Але, повертаючись до головного, – «Кінцева мета всякої художньої творчості – створювання. І всі дизайнери, архітектори, живописці повинні знову повернутися до ремесла. Не існує принципової відмінності між художником і ремісником, художник – це ремісник більш високого класу. Без ручної праці не може обійтися жоден художник» – головна мета Маніфесту діяльності Баухауза, сформована 1919 року теоретиком архітектури, дизайнером, педагогом Вальтером Гропіусом, залишаються актуальними і зараз, незважаючи на захоплення «новітніми спрямуваннями» у мистецтві молодими художниками. Знання історії, теорії мистецтва та законів, які діють у мистецтві, не повинні сковувати, а навпаки, мають допомагати вивільнитися від невпевненості та коливань.

Вищезазначені проблеми засвідчують, що їх вирішувати майбутнім митцям потрібно комплексно й системно. Творчим особистостям необхідно акумулювати біля себе енергію, творчу експресію, необхідну для кардинальної зміни культурного контексту в державі.

Сьогодні навчальний заклад як інституція створений для студента, а не для викладачів і всього персоналу. Сучасному студентові повинно бути цікаво навчатися.

Тому наша мета – створити найцікавіші і найперспективніші умови для студентів. Ми маємо розкішну мистецьку особливість і нас чекає велика робота в упровадженні й реалізації змін. Формування високих громадянських почуттів, патріотизму й національне єднання також є надзвичайно важливим завданням для якісної підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти.

Список посилань

Міністерство освіти і науки України. (n.d.). *Coursera пропонує безкоштовні онлайн-курси для українських студентів*. <https://mon.gov.ua/news/coursera-proponue-bezkoshtovni-onlayn-kursi-dlya-ukrainskikh-studentiv>.

Кремень, В. Г. (2013). Проект сучасної освіти: інноваційна людина. *Рідна школа*, (8–9), 4–8.

Щекатунова, Г. Д. (Ред.). (2013). *Організаційно-педагогічні засади інноваційного розвитку загальноосвітнього навчального закладу*. Педагогічна думка.

Radkevych, V., Pryhodii, M., Kruchek, V., Voronina-Pryhodii, D., & Kravets, S. (2023). Standardisation of vocational teacher training in Ukraine. *Professional Pedagogics*, 1(26), 94–102. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.94-102>

— 90 —

УДК 377. 561(043.5)

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ П(ПТ)О СФЕРИ ПОСЛУГ

Євеліна Царьова,
кандидат педагогічних наук,
директор Державного навчального закладу
«Хмельницький центр професійно-технічної
освіти сфери послуг», науковий співробітник
відділу фахової передвищої освіти Інституту
професійної освіти НАПН України,
<https://orcid.org/0000-0001-9929-6670>
e-mail: evelina76@ukr.net

Анотація. На основі аналізу сучасних тенденцій розвитку професійної освіти в Україні в умовах війни, повоєнного відновлення та євроінтеграційних процесів, обґрунтовано теоретико-методичні